

DEO OPT. MAX. VNI ET TRINO. VIRGINI DEIPARÆ, ET SANCTO LVCÆ
ORTHODOXORVM MEDICORVM PATRONO.

QVÆSTIO MEDICA
CARDINALITIIS DISPUTATIONIBVS MANE DISCVTIENDA
IN SCHOLIS MEDICORVM, DIE IOVIS, XV. MARTII.
M. IOANNE DE BOVRGES Doctore Medico, Moderatore.

1070.

An Forgensium Aquarum vices supplere possunt Passianæ?

NON semper quod est optimum queri amat; aquis nihil communius, homini vtilius nihil. Sitim, frigidi humidique appetentiam, sedat facillimè earum quas *passianæ* vocant, non vini maximè idonei alioquin alimenti liberalior potus. Infinitas propè, nec aliis cessuras medicamentis ægritudines *passianæ* ab ipsa *viens* natura confectæ persanant, sæpeque, quod iis solis adest, sanitatem rependunt quàm antea meliorem. Eæ sunt multiplices suis quæque prædictæ dotibus, oculis quædam, aliæ neruis profunt, aliæ vlcibus medentur, quædam pulmonis ac viscerum querelas leuant; omnium verò maximè laudandæ veniunt, quas nemo venæ sectioni ac purgationi inferiores putauit, adeò nullam ferè non vincunt singularum corporis partium ægritudinem. Sic sunt Passianæ ac Forgenes, famosi in præsentia nominis, parùm ab inuicem distinctæ virtutibus, non vni solum affectui, sed omnibus propè sanandis, præcauendis etiàm idoneæ. Eximias has doses ferro maximè acceptas debent ac vitriolo, per quorum naturas sedes ductæ, quod in iis tenuius est solutuq; facilius combibunt eâ temperamenti ac mixtionis ratione adeò nobis occultâ, vt nec adhuc quantumvis peritus ac audax artifex ad eam attingere poterit: sic verum quatuor elementis constare palàm est; quæ verò ad illius conformationem opus sit eorum inter sese compositio mixtionisque modus neminem non latet; adeò suis voluit nos, beneficiis natura nimium bona vel inuitos vti.

ALIMENTVM appellatur quod viuentis partes augere, medicamentum quod easdem alterare natum est. Huius virtutes duplicis sunt ordinis; quædam actu, qualis in igne calefaciendi, in glacie refrigerandi cernitur, aliæ potentia, quales in castoreo, pyrethro, mandragorâ, deprehenduntur; Quarum causam si quis Hippocratis *passianæ* calidi nempe frigidi, humidi, sicque temperiem assignauerit, benè putabit; contrâ verò si eam *passianæ* exilimet vt Sceptici Philosophi & Medicorum Empirici, aut in magnitudines & figurarum atomorum vacuicque varios situs referat, errabit turpissimè. Quid cuique pharmaco sit nominis à vulgo, quid virtutis à prudente Medico requirendum, eas enim certò reperire non mediocris est labor. Cauendum vt ne præter naturam frigidum sit aut calidum humidum siccumve quod in experientiam venit, ne insitam virtutem de nouo acquisita vitiet: quod per se quid præstat ab eo quod per accidens sedulo distinguendum: de vniuscuiusque facultate pronuntiandum, factâ ad id ad quod tale aut tale dicitur comparatione, ad hominem scilicet, quem sanum conseruare Medicina, ægrotum curare intendit: itaque cicuta nihil refert qui sturnum afficiat, videndum quid in hominem possit; stulti qui ad colores aduertunt vt de temperie iudicent; sæpe errant qui sapes consulunt; quod faciliè inflammatur nè statim hominis respectu calidum putetis ni *passianæ* & *passianæ* esse obseruaueris; nec alterum altero, quia citius congelatur, frigidius ni eadem sit amborum *passianæ*. Non tamen est quòd hæc tantâ cum curâ & sollicitudine in omnibus experiendis medicamentis obseruetis; nonnullorum virtus tam est in propatulo, vt paucis admodum sæpe nullis opus sit ad eam reperendam *passianæ*, sic nemo vel ex plebe Passianæ Forgenlesque aquas expertus non fatebitur eas calorem nimium temperare, obstruata vasa aperire, partibus imbecillis suum restituere *passianæ*; adeò quas possident eximias penèque easdem doses præ se ferunt.

SIMPLICIA quædam, si sensum confulas, medicamenta; nullum, si rationem, reperies: acetum videtur familiare, insignis tamen est illius *passianæ* tenuiore sui parte acidâ refrigerat, crassiore atque acri calefacit: Sic se res habet in aquis tam Passianis quàm Forgenlibus, etsi enim puræ parum fidelibus oculis appareant, medicamentorum tamen anatomes perito suam *passianæ* produunt. Iugi itaque studio atque attentâ obseruatione notatum est æquo ferè ambas vitrioli ferrique teneri dominatu, vt vix aliquid Forgenes efficiant quod Passianæ non præstent: Suo frigore naturali aliuinæ regionis calidam domant intemperiem, hocque nomine mirum in modum hepatis sanguinis primario artificio, mesenterio, lieni, renibus, vtero profunt, deiectionum appetitum suscitant, sitim temperant, nimias vigilias placidi somni conciliatione mitigant: Suâ quæ vitriolum efficit *passianæ* obstruata vasa aperit, humores crassos ac viscidos purgant, arenulas deturbant: Adstringendi verò facultate à ferro desumptâ, quas subeunt corporis partes, si laxiores fuerint ac imbecilliores, mirum in modum reficiunt, vomitus sanant, sistunt diarrhoeas, vrinæ *passianæ* sunt remedio, quas quidem ægritudines tam paribus expugnant animis, vt parum interfuit à quibus ægroti auxiliares copias sumamus.

VENIT nec raro, vt similem ei, quem Forgenes suprauerint, morbum Passianæ non curent, imò sæpe quàm antea acerbiores efficiant; Ne tamen ided animum inducas tuum diuersas esse earum virtutes, accusanda potius veniat aut temperies ægroti, aut morbi magnitudo, aut demum in præparatione commissus error. Ab illis minùs iuuantur quibus frigida siccaque temperies obtigit, quam huiusmodi aquæ, vt potè exsiccandi refrigerandique prædictæ virtutibus, fouere atque augere aut, si non adest, creare consueuerunt: Sæpe eò magnitudinis peruenit ægritudo, vt quouis remedio ipsi etiam Passianis sit potentior, quas tunc temporis potius expedit non exhibere quam saluberrimum præsidium infamare. Plerique sanitatis nimium auidi minimè præparatum corpus ad eas adferunt, adeoque aut nihil iuuantur, aut, vt sæpe videre est, redduntur *passianæ*, qui fortassis conualescerent si solum lenioribus enematis sibi antea subdoci aluum, venam semel aut iterum fecari passi essent, blandoque cathartico crassiores humores euacuari. Non parum refert quâ anni bibantur tempestate, omnium ad id commodissima est quæ ab ortu pleiadum incipit circa Maij decimum diem, ad arcturi verò exortum desinit cui decimum Septembris diem assignant; tunc enim corpora hybernis antea frigoribus densa, solida, compacta meatus laxos habent, humoresque ad expurgationem paratiores. Hora potationis vna sit aut altera post exortum solem, vacuo existente ventriculo, vt ne crudum adhuc alimentum ad hepatis portas se sistat aquâ *passianæ* vices gerente; à parciore haustu *passianæ* ad liberalem secundum diuini Hippocratis legem peruenire decet, naturâ subitas mutationes æquo animo non ferente. Ab aquarum sumptione rhedarum, vel à succutiente mediocriter equo exercitium pedestri præferendum; sic enim musculi abdominis pressu intestinorum vesicæque vim *passianæ* intendunt, minusque sudorem, quem non probamus, mouent. Quod ad victus rationem spectat, ventriculo tunc temporis vt frequenter euenit, nimium appetenti minimè est annuendum itaque post micæ aquas alimenta conueniunt pauca *passianæ* iuuantem *passianæ*, vitandus piscium efus, herbarum, leguminum, fructuum, vini optimi aquâ non medicatâ, vt quidam volunt, diluti potus non improbandus, cauendum ab animi passionibus irritandis; à venereis, quorum censet Epicurus salubrem nullum tempestiuumque vsum esse posse, omnino abstinendum.

SI vis igitur quàm aquæ Forgenes ac Passianæ similes sint ab effectibus æstimare, attende sedulo, vt quos in experientiam assumis eadem sint corporis temperie, eadem prorsum ægritudine detineantur, præuia eadem vtantur corporis præparatione, si enim, quod certò eueniet, æquè iuuabuntur pro comperto tum habebis easdem possidere doses, siue vicissim partes agere posse. Aquæ igitur Passianæ nullibi non bonæ vt Forgenes: Parisijs, ipsis Forgenlibus plurius æstimandæ; hæ longius distant, huc adlatæ vix quidquam possunt, adeò vires habent ex longa peregrinatione fractas: Illæ in ipso Parisiensi agro præbent sunt; ad eas ægroti nullo negotio possunt pergere, aut, si nolint, curare vt lecto conclusi ex ipso fonte ante horam haustæ deferantur viribus parum aut nihil imminutis. Quid si addam aluum, quod Forgenlibus abest, liberiores reddere, atque adeò esse meliores, quod sanè non mediocre esse beneficium fatebere si putabis quæ adstrictam aluum sequantur incommoda, ab impuris enim quos mittit quaquauerum vaporibus humores corruptuntur, spiritus inquinantur, vires prosterantur, imò ipsa, quanquam longissimè distita mens, quanquam caelestis, ipsoque asserente Aristotele immortalis, in mali trahitur consortium totaque perturbatur.

Ergo Forgensium Aquarum vices supplere possunt Passianæ.

Proponebat Lutetiæ PETRVS CRESSE Parisinus, A. R. S. H. M. DC. LVII.

